

Προστασία και εφαρμογή νομοθεσίας της Πνευματικής Ιδιοκτησίας – Παραδείγματα

Μαρία-Δάφνη Παπαδοπούλου,
Δ.Ν., LL.M. mult

legal@opi.gr, mdpap@DIKHGOROS.gr

**Ο "Οργανισμός Πνευματικής
Ιδιοκτησίας" είναι Νομικό
Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου, με
έδρα την Αθήνα και εποπτεύεται
από το Υπουργείο Πολιτισμού και
Τουρισμού.**

■ www.opi.gr

Τί είναι πνευματική ιδιοκτησία;

- Πνευματική ιδιοκτησία ονομάζεται το δικαίωμα που έχει ο δημιουργός ενός έργου του πνεύματος πάνω σε αυτό, δηλαδή το δικαίωμα που του δίνει τη δυνατότητα να ελέγχει τη χρήση του έργου του.

Τι ακριβώς όμως προστατεύεται από την πνευματική ιδιοκτησία;

- Ο,τιδήποτε δημιουργεί κανείς χρησιμοποιώντας το πνεύμα του, εφόσον είναι πρωτότυπο και εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή.

Ποιά έργα είναι πρωτότυπα;

- Πρωτότυπα είναι τα έργα που δεν προϋπήρχαν και αν τα δημιουργούσε κανείς από την αρχή δεν θα κατάληγε στο ίδιο δημιουργικό αποτέλεσμα.

Έργα θεωρούνται ιδίως:

- τα γραπτά έργα,
- τα προφορικά κείμενα,
- τα οπτικοακουστικά έργα,
- τα αρχιτεκτονικά έργα
- οι φωτογραφίες,
- οι μεταφράσεις,
- οι διασκευές,
- οι προσαρμογές και οι άλλες μετατροπές έργων ή εκφράσεων της λαϊκής παράδοσης,
- οι βάσεις δεδομένων,
- τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών

ΚΑΙ

- Τα έργα των εικαστικών αλλά και
- των εφαρμοσμένων τεχνών, όπως τα σχέδια για έπιπλα, υφάσματα, ενδύματα, διακοσμητικά αντικείμενα, τσάντες, κοσμήματα κ.ά.

ΟΙ ΙΔΕΞΣ ...

- ...δεν προστατεύονται με το δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας

(ούτε οι επιχειρηματικές ιδέες).

Τι άλλο όμως **δεν** προστατεύεται;

- Οι **εκφράσεις της λαϊκής παράδοσης**
- Οι **ειδήσεις** και τα **απλά γεγονότα**,
- Οι **διαδικασίες** και οι **μέθοδοι**,
- Τα έργα των οποίων η **προστασία της διάρκειας της πνευματικής ιδιοκτησίας έχει λήξει**.

Στις επιχειρήσεις μπορούν να προστατευθούν ενδεικτικά - εκτός από το αντικείμενο παραγωγής:

- Οι **ιστοσελίδες** τους
- Οι **κατάλογοι** με τα προϊόντα τους
- Οι **ετικέτες** και οι συσκευασίες
- Τα **διαφημιστικά φυλλάδια**
- κ.ά.

Ιδιαίτερα ενδιαφέρον:

Τα έργα εφαρμοσμένων τεχνών

μπορούν να προστατευθούν και ως βιομηχανικά σχέδια ή υποδείγματα, εφόσον ακολουθηθεί η απαραίτητη διαδικασία στον ΟΒΙ.

**Πλεονεκτήματα προστασίας (και)
με το δικαίο της πνευματικής
ιδιοκτησίας**

- Μεγαλύτερη διάρκεια προστασίας
- Έλλειψη διατυπώσεων
- Ύψος αποζημίωσης και απόδειξη

Πνευματική ιδιοκτησία και διαδίκτυο

- Όλα όσα προστατεύονται στον αναλογικό κόσμο προστατεύονται και στο διαδίκτυο.
- Το διαδίκτυο δεν είναι «άνομο».

Κατοχυρώνεται το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας:

- Το δικαίωμα αποκτάται αυτόματα χωρίς διατυπώσεις.

Χρησιμοποιείται όμως συχνά ως
αποδεικτικό στοιχείο:

- η συμβολαιογραφική πράξη κατάθεσης και
- η συστημένη επιστολή

Δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας

- Περιουσιακό δικαίωμα
- Ηθικό δικαίωμα

Το περιουσιακό δικαίωμα περιλαμβάνει κυρίως:

- την **αναπαγωγή** του έργου,
- τη **δημιουργία παράγωγου** έργου, δηλαδή τη μετάφρασή του, τη διασκευή, την προσαρμογή ή άλλη μετατροπή του,
- την εξουσία **διανομής** του πρωτότυπου έργου,
- την **εισαγωγή αντιτύπων** του έργου που παρήχθησαν στο εξωτερικό, και
- την **παρουσίασή του στο κοινό** ενσυρμάτως, ασυρμάτως ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο.

Το ηθικό δικαίωμα περιλαμβάνει κυρίως:

- την **εξουσία δημοσίευσης του έργου**,
- την **εξουσία αναγνώρισης της πατρότητας** πάνω στο έργο, και
- την **εξουσία διατήρησης της ακεραιότητας** του έργου.

**Διάρκεια προστασίας του
δικαιώματος πνευματικής
ιδιοκτησίας**

- 70 χρόνια μετά το θάνατο του δημιουργού

**Ποιός είναι ο δικαιούχος του
δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας;**

ΚΑΝΟΝΑΣ:

Δικαιούχος είναι ο δημιουργός

Σε περίπτωση δημιουργών μισθωτών στον ιδιωτικό τομέα....

- ...μεταβιβάζονται αυτοδικαίως στον εργοδότη εκείνες οι περιουσιακές εξουσίες στο έργο που είναι αναγκαίες για να εκπληρωθεί ο σκοπός της σύμβασης, αν δεν υπάρχει αντίθετη ρύθμιση. Οι υπόλοιπες παραμένουν στο δημιουργό μισθωτό.
- ΣΥΝΕΠΩΣ: ΠΡΟΣΟΧΗ στη συμβατική ρύθμιση!

Σε περίπτωση δημιουργών με σχέση εργασίας με το Δημόσιο....

- ...όλο το περιουσιακό δικαίωμα μεταβιβάζεται αυτοδικαίως στον εργοδότη, δηλ. το Δημόσιο, εκτός αν έχει συμφωνηθεί κάτι διαφορετικό.

Σε περίπτωση παραγγελίας έργου...

- ...το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας επί του έργου το αποκτά πρωτογενώς ο δημιουργός και αυτός που έδωσε την παραγγελία μπορεί να αποκτήσει περιουσιακές εξουσίες μόνο με τη μεταβίβασή τους από το δημιουργό.
- ΣΥΝΕΠΩΣ: ΠΡΟΣΟΧΗ στη συμβατική ρύθμιση!

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ:

Υπάρχει διαφορά ανάμεσα:

- στην **κυριότητα επί του υλικού φορέα**, στον οποίο ενσωματώνεται το έργο (π.χ. μια design πολυθρόνα ή ένα ένδυμα υψηλής ραπτικής) και
- στο **δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας επί του έργου** (το σχέδιο της πολυθρόνας ή το πατρόν του ενδύματος).

Χρήση έργων άλλων χωρίς την άδεια τους, ΜΟΝΟ αν....

- Τα έργα αποτελούν κοινό κτήμα, γιατί έχει παρέλθει η διάρκεια προστασία τους,
- πρόκειται για έργα που δεν προστατεύονται ή για ιδέες που εμπειρεύχονται στα έργα αυτά ή
- εμπίπτουν στους περιορισμούς του περιουσιακού δικαιώματος.

Βασικοί Περιορισμοί

- **Παράθεση σύντομων αποσπασμάτων** για υποστηρίξη γνώμης ή κριτικής,
- Αναπαράγωγή έργων σε **εκπαιδευτικά σχολικά βιβλία και ανθολογίες**
- Αναπαράγωγή έργων για **διδασκαλία ή για εξετάσεις σε εκπαιδευτικό ίδρυμα**
- Αναπαράγωγή έργων για να χρησιμοποιηθούν σε **δικαστικές ή διοικητικές διαδικασίες**
-

...

- Χρήση έργων για **λόγους ενημέρωσης**
- **Δημόσια παράσταση ή εκτέλεση έργων σε περίπτωση επίσημων τελετών και στο πλαίσιο δραστηριότητας εκπαιδευτικών ιδρυμάτων από το προσωπικό και τους μαθητές ή σπουδαστές.**
- Χρήση έργων των **εικαστικών τεχνών** για την παρουσίασή τους στο κοινό μέσα σε **μουσεία ή στο πλαίσιο εκθέσεων και η αναπαραγωγή τους σε καταλόγους για την πώλησή τους.**

ΚΑΙ

- **Αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση.**

Δεν είναι όμως ιδιωτική η αναπαραγωγή στο πλαίσιο μιας επίχειρησης!

**Τι μπορώ να κάνω, όταν προσβάλλεται
το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας
στο έργο μου;**

- **Τελωνειακά μέτρα**
- **Αστυνομικά μέτρα**

Δικαστικά μέτρα

Πριν προβεί κάποιος στη λήψη δικαστικών μέτρων θα πρέπει:

- να γνωρίζει την **ταυτότητα αυτού που προσβάλλει** το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας του,
- να μπορεί να **αποδείξει ότι είναι ο δικαιούχος** του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας,
- να μπορεί να **αποδείξει την προσβολή** και
- να **καθορίσει την έκταση** του προβλήματος και να **υπολογίσει τη ζημιά** που υπέστη.

Και τέλος,

- Να υπολογίσει αν τον συμφέρει η δικαστική επιδίωξη...
(Θα ληφθεί υπόψη πως τα δικαστικά έξοδα που επιδικάζει το δικαστήριο περιλαμβάνουν υποχρεωτικά και κάθε άλλη συναφή δαπάνη, όπως τα έξοδα των μαρτύρων, τις αμοιβές των πληρεξουσίων δικηγόρων, τις αμοιβές των πραγματογνωμόνων και τεχνικών συμβούλων των διαδίκων και τις δαπάνες για την ανακάλυψη των προσβολών, στις οποίες ευλόγως υποβλήθηκε ο νικήσας διάδικος.)

Αναζήτηση ειδικής νομικής συμβουλής

- Αν είναι η προσβολή πιθανολογείται πως δεν είναι σκόπιμη, τότε αποστολή επιστολής (εξώδικου).
- Πιθανότητες για άρση της προσβολής ή λήψη δόδειας από το δικαιούχο.

- Αν η προσβολή πιθανολογείται ότι είναι σκόπιμη, τότε ΑΙΦΝΙΔΙΑΣΜΟΣ!

Ασφαλιστικά μέτρα

- Εφόσον πιθανολογείται προσβολή, μπορεί να διαταχθεί ασφαλιστικό μέτρο
- και χωρίς κλήση του αντιδίκου, αν τυχόν καθυστέρηση θα προκαλούσε ανεπανόρθωτη ζημία στον αιτούντα.
- Εάν είναι σε εμπορική κλίμακα η προσβολή: Μπορεί να διαταχθεί και συντηρητική κατάσχεση των περιουσιακών στοιχείων του φερόμενου ως δράστη και δέσμευση των τραπεζικών λογαριασμών του.

Αστικά μέτρα

- **Αγωγή αναγνωριστική** του δικαιωμάτων τους
- **Αγωγή για την άρση της προσβολής**
- **Αγωγή για την παράλειψη της προσβολής στο μέλλον**, εφόσον απειλείται προσβολή ή συνέχιση ή επανάληψη προσβολής
- **Αγωγή για αποζημίωση και ικανοποίηση της ηθικής βλάβης**, εφόσον υπάρχει υπαιτιότητα του προσβολέα
- **Αγωγή για απόδοση αδικαιολόγητου πλουτισμού** του προσβολέα
- **Αγωγή για καταβολή του κέρδους** που αποκόμισε από τη διαχείριση της ξένης περιουσίας ο προσβολέας.

Ποινικά μέτρα

- Ποινή φυλάκισης από 1 έως δέκα (10) χρόνια και
- Χρηματική ποινή από 2.900 έως 59.000 ευρώ
- ανάλογα με τη βαρύτητα της πράξης.

Διοικητικά μέτρα

- Διοικητικό πρόστιμο για παρανόμους υλικούς φορείς ήχου και παράνομα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Πώς αποκτάται διεθνή προστασία για τα έργα;

- Σύμβαση της Βέρνης
- Προστασία χωρίς καμία διατύπωση σε όλες τις χώρες που έχουν υπογράψει τη Σύμβαση (πάνω από 150), αν ο δημιουργός είναι υπήκοος ή κάτοικος ή έχει δημοσιεύσει το έργο του για πρώτη φορά σε μια από αυτές τις χώρες.

Παραδείγματα

Tweety

- Απαγορεύεται η χρήση του χαρακτήρα Tweety σε ενδύματα χωρίς να έχει ληφθεί άδεια από το δικαιούχο.

(ΠΠΡΑΘ 759/2006,
ΔΙΜΕΕ 2006, 229)

Φωτιστικά

- Πρωτότυπα έργα η δημιουργία επιτραπέζιων φωτιστικών σε σχήμα εκκλησίας ή ανεμόμυλου, καθώς έχουν προστεθεί στοιχεία δημιουργικής έμπνευσης στην κατασκευή τους και απαγορεύεται η δημιουργία απομιμήσεών τους (ΕφΠειρ 281/2005, ΠειρΝομ 2005, 174).

Κοσμήματα

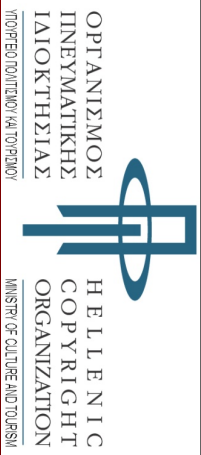
- Προστασία πρωτότυπου σχεδίου καρφίτσας με τις διατάξεις του Βιομηχανικού σχεδίου και της πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγόρευση δημιουργίας απομιμητικού προϊόντος (Εφαθ 5863/2008, Δ/νη 2009, 585).

Βαλίτσα

- Σχέδιο Βαλίτσας προστατεύεται από τις διατάξεις της πνευματικής ιδιοκτησίας, εάν είναι πρωτότυπο λόγω των συγκεκριμένων διαστάσεων του, του σχήματός του, του σχεδίου του, τις ιδιορρυθμίες των οπών, των αυλακώσεων της κλειδαριάς κ.α.. Η τοποθέτηση πρόσθετου αντανακλαστικού πάνω στη λαβή από άλλη εταιρεία δεν διαφοροποιεί την πιστή αντιγραφή του σχεδίου και συνεπώς προσβάλλει το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας επί της πρώτης Βαλίτσας (ΜΠΡΑΘ 2519/1997, ΕΛΔ 1999, 453).

**ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ!**

Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας
Μετσόβου 5
10682 Αθήνα
Ελλάδα
Τηλ. :+30 210 82 50 750
fax:+30 210 82 53 732
Email: legal@opi.gr
www.opi.gr